

maa Eieren jo bruge; altsaa, hvad der skal kunne kaldes virkelig Eiendom maa Eieren kunne bruge — han maa ikke bruge Fæstegodsset. Hvad man ialmindelighed kalder Eiendom maa den vedkommende Eier jo kunne give en Anden i Brug for saa kort eller lang Tid, han selv vil; — den, som for Dieblirket kaldes Eier af Fæstegodsset maa ikke give en Anden Brugen af Fæstegodsset paa kortere Tid end denne Andens og Kones Levetid, eller ialtsald paa 50 Aar. Det staaer jo Enhver, som er Eier af Noget, frit for at lade sin Eiendom være ubenyttet; — den, der kaldes Eier af Fæstegodsset, maa ikke lade det ubenyttet, maa ikke bruge det selv, men skal lade det bruge af Andre. Ved Siden af disse betydelige Indskrænkninger i hvad man kalder Eiendomsretten er jo ogsaa det, at denne saakaldte Eier alligevel skal sørge for, at Fæstegodsset bliver vedligeholdt; kan den Mand, som han overdrager det til paa hans Levetid, ikke vedligeholde det, saa skal denne saakaldte Eier vedligeholde det, han skal sørge for, at der altid er brugelige Bygninger paa Stederne, han skal sørge for, at der altid er den fornødne Besætning til at drive den med; han kan ikke vilkaarlig opstille hvad han vil i Contracterne med disse Brugere; der er ved mangfoldige Lovbestemmelser berøvet ham den Raadighed, som en Eier har over sin Eiendom. Paa hvad Grund — vil man sige — hvile disse Bestemmelser, og saa vil vist Enhver være enig med mig om, at de ere tagne af Staten, ikke alene fordi den over denne Eiendom, som over enhver anden Eiendom i Landet, har en Overieendomsret, men fordi den betragter sig som ganske anderledes medefende dette Gods end nogen anden Eiendom i Landet; fordi den betragter sig som havende Ret til at gjøre med disse Eiendomme mere, end den troer at have Ret til at gjøre med al anden Eiendom. Naar man derhos lægger Mærke til, at Staten jo har forordnet saaledes for at opretholde den talrigste Folkklasse i Landet, at disse Foranstaltninger ere trufne forat den talrigste, men tillige den i tidligere Tid, da Forholdet blev dannet, uvidende, undertrykte og forladte Deel af Folket, ikke derved skulde blive aldeles nedværdiget, saa seer man, at Staten

virkelig har, og gjennem Aarhundreder har havt en ganske anderledes Deel i Eiendomsretten over dette Gods, end over nogen anden Eiendom i Landet. Den har betragtet sig som Formynder og Forsørger, den har indsat den saakaldte Eier nærmest til at udføre dens Functioner, men den har ved Siden deraf vedligeholdt en egen overordnet Control, for at overbevise sig om, at denne lavere staaende Formynder virkelig opfyldte, hvad han som Formynder var pligtig at opfylde (Hør!). Staten har sagt, at dersom denne Formynder ikke opfyldte, hvad han som Formynder skulde opfylde med Hensyn til de ham Undergivne — thi det er vist, at de i Lovgivningen ere fremstillede som hans Undergivne —, da vilde Staten give denne Undergivne fri Proces, for at indtale sin Ret mod den saakaldte Eier. Tor jeg spørge, om Staten nogenstunde, hvor der staaer en simpel Leier og en simpel, virkelig Eier overfor hinanden, har sagt, at den vilde give den Ene eller den Anden fri Proces, om der opkom privat Trætte imellem dem? (En Stemme: Ja, for Uformuende.) Ja, for Uformuende, men det er en ganske anden Sag. Det Hele viser, at her er et eget Forhold tilstede, hvor de almindelige Eiendomsbegreber ikke kunne anvendes. Naar man nu er kommen til det Tidspunkt, da man ønsker dette Forhold hævet, saa er jo Spørgsmaalet: skal det hæves saaledes, at disse saakaldte Eiere af Fæstegodsset faae den samme Godtgjørelse for Afstaaelsen af dette Fæstegods, som om det var fuldstændig Eiendom? Det er Spørgsmaalet, og her troer jeg, at den overveiende Deel maa være enig med mig om, at det vilde være urigtigt. Staten vilde ikke med Fornuft kunne gjøre dette, kunne sige: fra dette Dieblirk borttager jeg den Dmsforg, jeg hidtil igjennem Lovgivningen har udviist for en stor Deel af Landets Befolkning, uden at denne Befolkning faaer Noget som Godtgjørelse derfor; den kommer ved denne Foranstaltning til at miste det Gode, som Staten hidtil har anseet det fornødent at sikke den, men det bør ei skee, uden at Forandringen medfører en Lettelse for dem ved Overgangen. Nu siger man: vi ere ogsaa enige om, at det Forhold ikke længere bør bestaae; vi ere enige om, at det i mange Henseender er skadeligt,